

KOSTNICKÉ JISKRY

Evangelický

týdeník

25/2018

12. září 2018

ročník 103

cena: 13 Kč

Průští číslo vyjde

26. září 2018

Z obsahu

* Zorný úhel

* Spolehlivost
bližního

Poselství k 16. neděli po sv. Trojici

„PROSBA O NOVOU HOSPODINOVU PŘÍZEŇ“
ŽALM 90,13

Prosba o přítomnost Ježíše Krista v nás, jeho jména a života, aby navržené motto nás spojilo, neboť položit dobré motto nad článek je nejen důležité, ale může být i stejně tak krásné, povzbudivé, ba existenčně posilující, jako položit dobrou otázku. Pro obojí je třeba se zastavit a učit se dívat, spočinout pohledem očí i pohledem rozumu, pozorností mysli, a uviděné či zpozorované myšlenky, obrazy a souvislosti s pomocí Boží zkoumat, rozlišovat, udržet v touze

ty prosby z hloubi duše o soucit a neklást si žádné další podmínky. A tu se připomenou k potřebnosti kladení otázek: Jiří Kolář, Očitý svědek a Jan Amos Komenský. Proč se v Bohu bezpečnost nachází? A v Kristu plnost moudrosti a viditelné centrum světa. Tak je vděčně přijmeme do našeho společenství hledajících a uvažujme dále.

Je nádherný celý Žalm devadesátý. Je to známá Modlitba Mojžíše, muže Božího. Tu se objeví otázka: Je snad jejím duchovním dokončením Ježíšova modlitba za učedníky?

Mohla by být? Ano. K těmto vroucím, úpěnlivým modlitbám se přimyká Žalm 22. A v mé paměti je v našem letopočtu od narození Ježíše Krista ještě někdo, kdo tak naléhavě prosil za druhé, jako Ježíš na kříži a v Žalmu 22? Karel Hynek Mácha. Ztotožnil se s jeho začátkem a zůstal v něm, v té otázce a zoufání. Ne tak Mojžíš. Ten začíná ujištěním vztahu, jaký byl od zrození Božího lidu: „Pane, ty jsi vždycky býval přibýtkem náš, od národu do pronárodu.“ Tak překládají naši Kraličtí bratři.

Minulý čas a smysl slova vždycky, to má hloubku a závažnost trvání vztahu pro dobu nářku Mojžíše nad

služebníky Božími. A pro naši dobu ne? Ve verši třináctém jsou vsutku klíčová slova volání: „Vrať se, Hospodine! Ještě dlouho se chceš hněvat? Měj se svými služebníky soucit.“

Vrátit se může jen někdo, kdo už tu byl a vzdálil se. A když tu byl, měl svou přízeň, milost a dobro pro svoje služebníky. O jakou přízeň jsme přišli my? O přízeň všestranného poznávání Boží vůle pro náš život a pro život národů. Přišli jsme o znalosti přímé stezky životní cesty, pravdy, o hledání Boží tváře. Přišli jsme o požehnání Desatera.

Sté výročí vzniku Československé republiky má ve svých pokladech mnoho pro pozvednutí hledajících. Ale to nejdůležitější pro nás je vždycky od Hospodina. Prosím, pojďme vyslovit i prosby našich bratří z poznámek k Modlitbě Mojžíše, muže Božího: *Dejž milý Pane šťastný prospěch jednomu každému z nás, podle místa a povolání jeho, a sumou sám všeho posvěcuj a dokonávej: neboť bez tebe nic býti nemůžeme.* (J 15,5 - Bible kralická šestidílná, Praha 2014, str. 1092/1093)

Niki Otisková, farářka
Církve československé husitské
Karviná

1 P 1. a 5. kap.

Odhodlaně...

Odhodlaně se tedy připravte ve své mysli, buďte střízliví a celou svou naději upněte k milosti, která k vám přichází ve zjevení Ježíše Krista.

Všechnu „svou starost vložte na něj“, neboť mu na vás záleží. Buďte střízliví! Budte bdělí! Váš protivník, ďábel, obchází jako „lev řvoucí“ a hledá, koho by pohltil. Vzepřete se mu, zakotvení ve víře, a pamatujte, že vaši bratři všude ve světě procházejí týmž utrpením jako vy.

Buďte střízliví, slyšíme z Prvního lis-

tu apoštola Petra. Vybral jsem tato slova, poněvadž, když se díváme kolem sebe, žijeme dnes v době, kdy je mnoho nestřízlivosti mezi lidmi. Záměrně nerozlišuji, zda jsme na půdě církve, anebo ve světě. Do značné míry negativním způsobem vnímám činy části katolických aktivistů a biskupů, kteří v kostelích předkládají petici na ochranu manželství. Dopisy (zvláště v našich dvou Arcidiecézích), které tuto petici doprovázejí, svým obsahem vyvo-

lávají pochybnosti, zda je vůbec sepisovali střízliví lidé. Je v nich téměř potřen princip solidarity a je v nich odstraněno porozumění problematice. Tyto dopisy a jejich obsah jsou inspirovány homofobií a xenofobií, tedy záměrným odporem k něčemu nebo k někomu, kdo je odlišný.

V sociální psychologii je známo dělení na „ingroup“ (to jsme my) a „outgroup“ (to jsou ti druzí). „My“

Dokončení na str. 2

100 LET REPUBLIKY: VÝROČÍ ÚMRTÍ PREZIDENTA EDVARDA BENEŠE

V Sezimově Ústí si 3. září desítky lidí připomněly 70. výročí úmrtí druhého československého prezidenta Edvarda Beneše. Pietního aktu se kromě politiků, mezi nimiž byl mj. i europoslanec Jan Zahradil, zúčastnili i patriarcha Církve československé husitské Tomáš Butta a českobudějovický římskokatolický biskup Vlastimil Kročil.

„Edvard Beneš je neodmyslitelně spojen s vybudováním a vznikem Československé republiky, ale svým životem a osudy také symbolizuje nejtěžší období v dějinách této země,“ připomněl v proslovu ředitel Husitského muzea v Táboře Jakub Smrčka. Upozornil také, že poslední vůlí manželky Hany Benešové bylo zachovat odkaz svého chotě ve vile, která se měla stát památkou připomínajícím jeho životní dílo. „Tato závěť nebyla v době její smrti naplněna, ale jsou činěny četné kroky jdoucí tímto směrem. Vila sice neslouží jako trvalý památník, ale je přesto veřejnosti přístupná při komentovaných prohlídkách,“ konstatoval Smrčka. Veřejnost nyní může navštěvovat vilu každý pátek až neděli.

Edvard Beneš byl ve funkci druhého prezidenta od 18. prosince 1935 do 5. října 1938 a od 2. dubna 1945 do 7. června 1948. Přestože byl vážně nemocen, funkce se nechtěl vzít před oslavami 600. výročí založení Univerzity Karlovy, které proběhly 7. dubna 1948. Škoda, že se vzpomínkového pietního aktu nezúčastnil jeho následník ve funkci Miloš Zeman.

(hb)

Izrael a izraelští drúzové

Arabština přestává být v Izraeli jedním ze dvou úředních jazyků. Přitom jsou oblasti v zemi, kde se mluví jen arabsky. Jde také o křesťany, beduíny, drúzů! U Drúzů se zastavme. Poměrně, vzhledem k počtu drúzskeho obyvatelstva, slouží v armádě izraelského státu více Drúzů než židů. Není divu, že došlo k tisícové demonstraci pro zachování arabštiny jako oficiálního jazyka. V knesetu však návrh těsně prošel, v poměru hlasů 62:57. Sám prezident se ale vyslovil proti zrušení statusu arabštiny. Navíc platí, že židovský princip musí mít nad demokratickým přednost.

Sami drúzové se liší na Blízkém východě etnicky i nábožensky. Žijí v Libanonu, Izraeli, Sýrii. Zásadně jsou loajální vůči státu, ve kterém žijí. Krátce si povstáním na francouzském svěreneckém území vydobyli samostatný stát, posléze jim Francouzi obnovili autonomii. V současné době žije na světě přibližně 1,5 milionu drúzů, z toho v Izraeli asi 120 tisíc. Uvádí se také, že podle své vlastní tradice se považují za potomky biblického Jetra, midjánského kněze, který se stal tchánem a rádcem Mojžíše. Podle této tradice by pocházeli z jižní části Arabského poloostrova, odkud mohli být během rozmachu islámu vytlačeni na sever. Drúzové se totiž počátkem 11. století (r. 1017) oddělili od šíitské větve ismailitů. Jejich vznik je možno datovat do období vlády šestého chalífy fátimovské dynastie al-Hákima bi-Amri-lláha, který se roku 1017 prohlásil za Boží vtělení. Toto datum považují drúzové za počátek svého letopočtu. Věřící jsou postupně zasvěcováni do tajemství víry, jež má mystické, gnostické prvky. věří prý v převtělování. Drúzové se nesnaží obracet na svou víru nikoho dalšího, věří, že spása je určena jen stávající obci věřících. Obsahuje i gnostické prvky. Ze světa pochází Univerzální rozum, dále univerzální duše, z té pak Slovo. V Izraeli se nachází několik drúzsých svatyní. Nejvýznamnější je hrobka proroka Jetra poblíž Tiberias. Drúzové mají v Izraeli status samostatné náboženské komunity se svými náboženskými soudy v otázkách rodinného a náboženského práva. Nicméně platí, že izraelský parlament přijal kontroverzní zákon, který zemi definuje jako výlučně židovský stát. Arabština už podle nové normy není oficiálním jazykem, zakládání židovských osad zákon označuje za národní zájem a hlavním městem stanoví Jeruzalém. Poslanci arabské menšiny, která tvoří 20 procent z devíti milionů obyvatel Izraele, zákon kritizují. Norma říká, že Izrael je historický domov židovského národa a tento národ má jako jediný právo na národní sebeurčení v tomto státě. Za národní symboly stanovuje vlajku, menóru (židovský svícen), hymnu, hebrejský kalendář a židovské svátky, stejně jako Den nezávislosti. Dále stanovuje, že „sjednocený a celý“ Jeruzalém je hlavním městem země a jediným oficiálním jazykem je hebrejščina. Arabštině přiznává „zvláštní status“, takže ji lze nadále používat při styku s úřady.

(kar)

PAPEŽ FRANTIŠEK VYZVAL K OCHRANĚ MOŘÍ A OCEÁNŮ PŘED PLASTY

Papež František vyzval k boji proti znečišťování světových moří a oceánů plasty. Postěžoval si rovněž na nedostatek účinných opatření na ochranu vody, informovala agentura AFP. Přístup k vodě by podle nejvyššího představitele Římskokatolické církve měl být právem každého člověka. „Nemůžeme dovolit, aby naše moře a oceány byly pokryty rozsáhlými poli plovoucího plastu,“ řekl František, podle kterého je nutné přijmout konkrétní opatření pro boj s tímto „stavem nouze“. „Musíme se modlit, jako by vše záviselo na Boží prozřetelnosti, a musíme pracovat, jako by vše záleželo na nás,“ doporučil papež. „Přístup k pitné a nezávadné vodě je podstatným, základním a všeobecným lidským právem, protože na něm závisí přežití, a je tedy podmínkou uplatňování ostatních lidských práv. Tento svět má velký sociální dluh vůči chudým, kteří nemají přístup k pitné vodě, čímž je jim upíráno právo na život zakořeněné v jejich nezczizitelné důstojnosti.“ Opatření na ochranu moří a oceánů je nutné podle Františka přijímat na mezinárodní úrovni. Za nepřijatelnou pak označil privatizaci vodních zdrojů: „Každá privatizace tohoto přirozeného dobra uskutečňovaná na úkor lidského práva na přístup k vodě je nepřipustná“. Papež František o nutnosti ochrany životního prostředí hovoří velmi často. V roce 2015 dokonce věnoval tomuto tématu svou druhou encykliku Laudato si'. V ní mimo jiné vyzval země světa, aby snižovaly množství skleníkových plynů v ovzduší. 1. září je Světovým dnem modliteb za péči o stvoření. V Pravoslavné církvi se slaví od roku 1989, kdy ho vyhlásil tehdejší ekumenický patriarcha Demetros I., v Římskokatolické církvi od roku 2015, kdy tento den v návaznosti na svoji encykliku Laudato si' vyhlásil papež František.

podle www.christnet.eu

PŘEDSTAVITELÉ CÍRKVÍ ODSOUDILI NÁSILNÉ PROTESTY V SASKÉM CHEMNITZU

Římskokatolický biskup drážďansko-míšenské diecéze Heinrich Timmerevers a biskup saské evangelické luterské zemské církve Carsten Rentzing ostře odsoudili násilné protesty, které se uskutečnily v německém Chemnitzu (česky Saská Kamenice, v dobách NDR Karl Marx Stadt). Protesty svolala extrémistická pravicová uskupení v reakci na násilnou smrt 35letého Němce s kubánskými kořeny, který zemřel v noci na neděli 26. srpna po napadení nožem. Policie v souvislosti s útokem zatkla 23letého Syřana a 22letého Iráčana. Protesty provázely násilnosti a demonstranti na ulicích napadali cizince. V Chemnitzu o víkendu probíhaly oslavy, při kterých si město připomínalo 875 let od první zmínky v historických pramenech. V neděli se konala slavnostní ekumenická bohoslužba za účasti obou zmíněných biskupů, v té době ještě účastníci o násilném činu nevěděli. Na vzrušenou atmosféru reagovali křesťané, kterých je v tomto městě výrazná menšina (cca 15 %), v pondělí 27. srpna ekumenickou bohoslužbou v evangelickém kostele sv. Jakuba, při které se modlili za klid a smíření. V úterý uvedl evangelický biskup Carsten Rentzing, že jej vražda šokovala, ale zároveň ostře odsoudil nedělní a pondělní protesty a násilnosti, které tuto tragickou událost jen zneužily. Biskup vyzval státní orgány k rozhodné akci proti násilníkům a zločincům mezi demonstranty. Podle něj je pašální odsouzení celých národnostních skupin naprosto nepřijatelné a s křesťanstvím neslučitelné. Také katolický biskup Heinrich Timmerevers odsoudil zneužívání zločinu k podněcování nenávisti vůči etnickým skupinám. Zločin má být vyšetřen a potrestán příslušnými státními úřady, ale rozhodně nemůže ospravedlnit shromáždění občanů s xenofobními a populistickými projevy. Jedinou reakcí katolické církve mohou být podle biskupa snahy o smíření.

www.christnet.eu

Bratrský šlechtic

VÁCLAV VILÉM ROUPSKÝ Z ROUPOVA

(+20. 9 .1641 v LITOMĚŘICÍCH)

Václav Vilém Rouspý z Roupova nabyt vzdělání v Itálii a ve Švýcarsku. V roce 1608 zdědil panství Žitenice a Trnovany na Litoměřicku, r. 1611 se manželstvím s Alenou roz. Švihovskou z Ryžemberka dostal mezi přední šlechtické rody a zastával významné státní úřady. Zasloužil se o vydání Rudolfova Majestátu v r. 1609. V roce 1618 byl vedle Matyáše z Thurnu a Václava Budovce z Budova předním iniciátorem stavovského povstání, přičinil se o volbu direktorů a ustavení zemské obrany, snažil se o konfederaci se zahraničními protestanty a přispěl k volbě Fridricha Falckého za českého krále, za jehož vlády se stal nejvyšším kancléřem. Po bělohorské porážce emigroval do Braniborska a za své nepřítomnosti byl 16. 4. 1621 odsouzen ke ztrátě hrdla, cti a statků, 21. 6. 1621 pak bylo jeho jméno napsáno na staroměstské šibenici. Na přímluvu Zdeňka Popela z Lobkovic byl 1628 omilostněn, ale do Čech se vrátil až se saským vojskem 1631. Dal pohřbít hlavy 27 popravených v r. 1621, vyzval k převzetí protestantských kostelů a k volbě administrátora a s Thurnem se pokusil o stavovskou vládu. V r. 1632 se stal saským kurfiřtským radou a vojenským komisařem a v r. 1634 jej císař opět odsoudil i ke ztrátě jmění. V r. 1641 opět přišel do Čech se Švédy a na podzim zemřel. Tento inteligentní, rozvážný, soudný, výmluvný a obratný politik se zúčastnil také sepsání stavovské „Apologie“. Kdybychom si více připomínali Pražskou defenestraci 1618 než popravu vůdců povstání 1621, asi by nám jeho jméno bylo více známé. Nepochybně by si to zasloužil.

Bohuslav Vik

Odhodlaně...

Dokončení ze str. 1

se vždy cítíme jako nositelé dobrých úmyslů, lepších schopností a pokroku, „ti druzí“ jsou vždy na opačné straně této polarit. Chceme svět zjednodušovat a vidět především optikou rozdlů, protože tak je to nejjednodušší, i když nikoli pravdivé nebo přesné. Takový přístup ale není správný. Je to nezodpovědné a jedná se tu v porozumění rozmanitosti lidské společnosti, tedy v chápání rozdlů mezi lidmi, mezi jednotlivci, o velký omyl. Tady nelze mluvit o střízlivosti. Spíše by se tu mohlo mluvit o opilství. S nestřízlivostí ve smyslu životního opojení je možné se setkat v nesprávně pochopené demokracii, ať je to na politické rovině, anebo mezi obyčejnými lidmi. Taková se stěmhlav vrhají do aktivit a jednaj způsobem s cílem rychlého zbohatnutí. Výsledky parlamentních voleb a volební statistiky nám potvrzují, jak se potom voliči na takové aktéry dívají, přičemž se jedná také o hodně zjednodušující pohled. Existuje tu však ještě další forma nestřízlivosti. Je to duchovní náboženská nestřízlivost, která se snadno uchyluje k neskutečným vizím a uvěří i věcem úplně nepravdivým. Dopisy katolických biskupů a Aliance pro rodinu na obhajobu petice na ochranu manželství jsou tím důkazem. Náboženská nestřízlivost se často projevuje v rozmanitých náboženských skupinách i názorech a objevuje se čas od času formou haló efektu mezi elitami a zvláště mezi pseudoodborníky v církvích. Jedná se i o určité náboženské iluze, naivitu, nekompetentnost, fanatismus, homofobii a xenofobii. Téma esoterismu a různých okultních praktik ponechme stranou. Lidé bez vyššího křesťanského vzdělání anebo lidé, kteří nemají o křesťanství ponětí, se tu pak stávají dobrovolnými obětmi takovýchto aktivit a praktik. Fenomén populismu anebo krátkou paměť těch, kteří zažili komunisticko-bolševickou totalitu, taktéž odložme. Někdy se musím ptát, co se to děje

v našem národě, který byl tak rozumně orientovaný? Kde jsou ty časy, kdy lidé za svoji víru, za hodnoty život dávající, bojovali? Jedna z podob tohoto zápasu o víru je a bude střízlivost ve víře, o níž se hovoří v Petrových a Pavlových epistolách. O střízlivé víře se v Bibli hovoří jako o Boží víře, veliké víře, o víře jako hořčičné zrnko, která dokáže přenášet hory. Je to živá víra, víra jako charisma Ducha svatého, též činná víra či drahá víra. V opačném významu se hovoří o mrtvé víře, která je bez skutků. Zdá se, že ani tolik víru neohrožuje ateismus, nýbrž špatná učení, nebiblická (neevangelní), nestřízlivá víra. Naivní víra a někdy víra scestná velmi často souvisí s duchovní nestřízlivostí a nerozvážností. Takovou nestřízlivost bohužel shledávám u aktivistů na ochranu manželství a u některých duchovních katolické církve. Jako kdyby kupříkladu někdo říkal, že když některý kněz porušuje celibát, že to dělají úplně všichni? Nemohl by pak někdo požadovat petici zrušení katolické církve? Apoštol Petr píše: Střízliví buďte, bděte. Apoštol Pavel: Nespíme tedy jako ostatní, nýbrž bdíme a budme střízliví. Pán Ježíš nás vyzývá k duchovní bdělosti, ostrážitosti a pohotovosti ve víře. Je na místě zodpovědět si otázku, co je to víra? Víra je celoživotní vztah k Bohu skrze Pána Ježíše Krista. Je to celoživotní zaměření na Krista, jak o něm svědčí Písmo, a to ve všech oblastech našeho života. S tím souvisí důvěra v Boží milost, poslušnost Božího slova, úcta k Boží vůli a důvěra k jeho prikázáním. Střízlivost rozhodně neznamená vlastní víru po svém. Střízlivá víra do sebe pojímá odpovědnost. Křesťan se rozhoduje v souladu s Písmem, k tomu mu slouží například Desatero, a zodpovědně přijímá a koná jemu svěřené konkrétní úkoly. Střízlivá víra také reálně hodnotí poměry, v nichž žijeme. Víra se totiž neobejde bez zkoušek, bez nesnází a obtíží, s nimiž nepočítáme. Střízlivá víra nevyklučuje zkoušky jakéhokoli druhu. Vedle

1 P 1. a 5. kap.

toho neztrácí důvěru v Boží lásku a dobrotu. Střízlivá víra umí všechny starosti a problémy svěřit Bohu. Jde tedy o stálou víru a má-li se taková víra dobře rozvíjet a růst v poznání, nemůže být individuální, nebo asociální. Má mít sociální charakter. To znamená, že přivádí do společenství, do sboru, do církve. Kdo správně věří, ví, že společenství církve mu může být velikou pomocí k duchovnímu růstu, anebo prostředím, kde najde pomoc v nouzi, nebo radu či porozumění. Určitě neodsouzení, anebo vyloučení. Věřit znamená opravdu počítat s Boží milostí a s Božím odpuštěním. Vždyť krev Ježíše Krista nás očisťuje od všelikého hříchu. Klesne-li kdo, smí přijít k Bohu, který se nad ním slitovává pro Ježíše Krista. Tomu by nikdo neměl bránit. Střízlivá víra myslí na budoucnost, neohlíží se zpět, natož zpátečnický. To v dějinách vždy ztroskotalo a způsobilo to škody a šrámy na lidských duších a srdcích. Apoštol Pavel zdůrazňuje, že střízlivá víra se obléká do víry, lásky a naděje. Střízlivá víra s nadějí vyhlíží Kristovu budoucnost. Ta nastane s Jeho druhým příchodem, při kterém on znovu potvrdí a projeví své slitování těm, kteří zůstali věrní a střízliví ve víře. Jak se střízlivá víra projevuje? Je to víra duchovně rozvážná, bdělá, zodpovědná, víra, která reálně posuzuje všechny situace života a spoléhá na Boží milost, na omilostnění při posledních věcech života člověka. Věřící člověk ví, že jeho budoucnost je v rukou toho, který byl, který jest a který přijde. V něm je i budoucnost naše, každého z nás a žádná nestřízlivá aktivita a petice to nezmění, naštěstí. Nikdo si svou úzkostlivostí a přehnanými starostmi nezajistí ani budoucnost, ani nebude vnitřně svoboden. Proto naši budoucnost a budoucnost našich rodin, přátel i sboru vydáváme do rukou Božích, protože tím radostněji budeme prožívat přítomnost, každodennost a přijímat všechny nečekané zkoušky s odvahou.

Dušan Ehmig

K petici na podporu manželství

Téměř po celé České republice se v katolických kostelích začalo vyzývat k podpisu petice „na podporu manželství“, kterou organizuje Aliance pro rodinu a kterou podpořili čeští a moravští katoličtí biskupové. Nejvíce byl ale slyšet hlas pomocného biskupa Zdenka Wasserbauera z Prahy, který napsal: „V naší zemi se v současné době určitá skupina snaží o změnu ústavy a v ní zakotvení manželství jako svazku muže a ženy. Je třeba, abychom se my, katoličtí křesťané, a všichni rozumní lidé snažili pozvednout svůj hlas a udělat, co bude možné, abychom tomuto zabránili. Pan kardinál žádá všechny věřící k podepsání petice osobně na arších nebo na internetu.“ Tento argument však není přesný a to hned ze dvou důvodů. Ústava České republiky taková slova o manželství nebo rodině neobsahuje, protože tam o nich žádná zmínka není. Ani Listina základních práv a svobod neobsahuje definici manželství. V článku 32 se pouze konstatuje, že „rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona“. Manželství je ale definováno v zákoně o rodině, jako „trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem.“ Tuto formulaci v podstatě převzal nový občanský zákoník, který v roce 2014 nahradil zákon o rodině. V § 655 je uvedeno: „Manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.“ Další nepřesností je tvrzení, které má vzbudit zdání, že

v petici jde o ochranu ústavy, o jejíž změnu se údajně snaží „určitá skupina“. Ve skutečnosti o změnu ústavy usilují organizátoři petice „na podporu manželství“, když požadují přijetí ústavního zákona, který by stanovil, že „manželství, rodina a mateřství jsou pod zvláštní ochranou zákonů“ a „manželství je trvalý svazek muže a ženy.“ Podobný návrh na změnu výše citovaného článku 32 Listiny základních práv a svobod nedávno předložil lidovecký poslanec Marek Výborný, který navrhnul formulaci: „Rodina, rodičovství a manželství jako svazek muže a ženy jsou pod ochranou zákona.“ Ke změně ústavy, vložením věty „manželství je jedinečným svazkem mezi mužem a ženou“, došlo v roce 2014 na Slovensku. Následující rok se z podnětu Aliance pro rodinu konalo na Slovensku referendum, které mělo podpořit myšlenku, aby se manželstvím nemohlo nazývat žádné jiné soužití osob kromě svazku mezi jedním mužem a jednou ženou. Přes masivní mediální kampaň, podporovanou zvláště v církevních kruzích, byly výsledky referenda pro nízkou účast neplatné. Tato aktivita měla negativní dopad. Došlo k rozdělení společnosti i samotných rodin. Dosavadní zkušenosti z podobných diskusí v jiných zemích tedy ukazují, že vyvolávání emocí ohledně otázek sexuálních menšin bývá spojeno s argumentací určitých politických skupin, často na pomezí extremismu. Podobné umělé rozdělování společnosti ji ve skutečnosti jen oslabuje a odvádí pozornost od skutečných pro

Dokončení na str. 3

Památce statečných duchovních JAROMÍRA KLIMECKÉHO A LADISLAVA KRÁLE

Pokračování z minulého čísla

VIKÁŘEM A FARÁŘEM V BEROUNĚ
Přeskočme nyní studium teologie a přejděme rovnou ke Klimeckého berounskému období. Na jeho závěru shrnul své působení ve sborové kronice. Text kroniky je tak půvabný, že jsme ho přepsali a zde bez dalšího komentáře zveřejňujeme, doplněný pouze o fotografie z archivu. Klimeckého zápisy v kronice končí v době záboru Sudet Třetí říší. Poslední věta zní: „*Pán Bůh nám dal milost, že jsme i tuto zkoušku přestáli dobře.*“ Kronika je tedy nedokončená. Je do ní ještě vloženo poděkování s pozváním na rozlučkovou bohoslužbu 10. listopadu 1940. Poděkování nenápadně ukazuje k důvodu, proč musel Jaromír Klimecký náhle odejít a nestačil ani dopsat kroniku: „*Budu rád vzpomínat na naši tichou modlitebnu, v níž vyrazil nejeden čistý pramének živé vody, který dával sílu unaveným, slabým a pokorěným. Tento pramének vyvěrající ze skály Božího slova neumdlévá, naopak s radostí pozoruji, že sílí a mohutní. Bratři a sestry, pijte jen z tohoto pramene a vzdalujte se od studní s otrávenými vodami.*“ Vysvětlení, proč Klimecký tak náhle odešel, najdeme v pozdějším popisu odbojové činnosti Jaromíra Klimeckého i v dopise jeho ženy Milady Klimecké: „*Krátce před svou smrtí na*

nátlak Berounských požádal manžel ministerstvo národní obrany o uznání jeho ilegální činnosti. A protože těžiště jeho odbojové práce mimo Beroun bylo také v Rokycanech, myslím, že archiv Rokycanova sboru by neměl postrádat informace o faráři, který 11 let na sboru působil. Rokycanův sbor miloval, v něm našel azyl, když ho gestapo honilo v Berouně.“ Jaromír Klimecký vysvětluje důvod přestěhování stručněji: „*Sám jsem byl mnohokrát vyslýchán a na gestapu ztýrán, a protože mi stále hrozilo zatčení, přestěhoval jsem se v listopadu r. 1940 jako evangelický farář na sbor v Rokycanech.*“

Nyní však už laskavému čtenáři nabízíme možnost přímo zažít dobrodružství prvních let berounského sboru, viděné očima jeho prvního faráře: Kazatelská stanice Sboru Evangelické církve a. v. u Salvátora vznikla v Berouně r. 1906. Shromáždění se konala v hostinci Na Plzeňce. Čeští evangelíci z Berouna a okolí však chtěli víc než občasná sejití, a proto začali sbírat na vlastní modlitebnu. V roce 1911 se naskytla příležitost ke koupi domu č. p. 43 na náměstí, který nutně potřeboval opravy. Koupí domu vyčerpali svou hotovost, ale vzali si hypotéku, aby mohli dům co nejdříve upravit pro církevní potřeby. Sborová kronika začíná rokem 1934, psaná rukou prvního berounského faráře, Jaromíra Klimeckého:

ÚVODEM

„Začínám tuto kroniku psáti v létě roku 1940 po šestileté činnosti ve sboru. Léta před rokem 1934 budou muset být zpracována ve zvláštní samostatné monografii. Jde tu především o tato tři údobí:

1. Od vydání Tolerančního patentu (1781) do doby působení Daniela Molnára, 2. doba kolem přestavby sborového domu na náměstí (1912), 3. léta po Světové válce.

V prvních letech působení v Berouně bylo potřebí krajního vypětí sil, aby práce mohla být zdolána, a nebylo ani pomýšlení na to, věnovat se přitom ještě práci archivařské. Při pohledu nazpět leccos bude již zkesleno, chvíle prvního roku nebudou se zdát tak hořké a všelijaké osobní půtky nebudou tak prudké.

Pán Bůh se k práci v Berouně přiznal a již nyní vidíme blahodárné působení sboru v městě i v krajině berounské. Prosim Pána Boha, aby jeho světlo svítilo do temnoty dnů, v nichž žijeme, a ukazovalo nám všem cestu, abychom nezbloudili.“

JAN AMOS ŠKEŘÍK

„Předchůdcem přede mnou byl Jan Amos Škeřík, syn evangelického faráře v Heršpicích na Moravě. Škeřík byl nesmírně nadaný člověk.

Pokračování příště

Zákon Yehiele Dinura

Jako dítě školou povinné jsem byl nucen si pamatovat nejrůznější zákony, namátkou jmenuji Archimedův, Ohmův a Newtonovy zákony, Dinurův zákon se na základních školách neučil a je to určitě velká škoda, jenže učit se ani nemohl, protože jsem na něj přišel úplnou náhodou, ale to už se k tomu tak člověk přinatreťí.

Četl jsem zrovna příběh o člověku, který za druhé světové války přežil transport smrti a dokonce přečkal i útrapy koncentračního tábora, kdo navštívil tahle místa a nahlédl za ostnaté dráty nabitě kdysi elektrickým proudem, kdo se prošel kolem vyhaslých pecí opuštěného krematoria, ten ví, že přežít koncentrák se rovnalo zázraku, avšak v případě vězně Dinura příběh porážkou fašistů a otevřením brány v Birkenau nekončil, po osmnácti letech marné snahy zapomenout na osvětímské hrůzy došlo k nečekané satisfakci a Yehiela Dinura pozvali do Jeruzaléma, kde měl stanout před soudem jako korunnní svědek zločinů autora konečného řešení židovské otázky, Adolfa Eichmanna. A když Yehiel Dinur vstoupil do soudní síně a pohlédl na vraha milionů bezbranných obětí, začal nekontrolovatelně vzlykat, pak omdlel a sesul se k zemi.

Svůj šok později vysvětlil tím, že si uvědomil největší životní omyl, spatřil na vlastní oči démona, který byl v jeho představách nedostižným polobohem ve vojenské uniformě, mimořádný zjev, jeden z nadlidí a necitelná zrůda a tady před ním stál docela obyčejný člověk. Yehiel Dinur řek', že v tu chvíli se začal bát sám sebe, protože pochopil, čeho by mohl být schopen – Vlastně jsme si byli podobní – přiznal – Dinur byl stejný jako Eichmann.

Každý z nás je stejný člověk jako Adolf Eichmann, a tohle na první pohled zarážející tvrzení je první částí Dinurova zákona, podle něj bychom měli poznat, že ačkoliv zločince vnímáme jako lidi zásadně odlišné od svědomitých, čestných, ušlechtilých, spořádaných a mírumilovných občanů, jsme vlastně nerozeznatelní a někdy nás odděluje pouze vzdálenost od zločinu, naše záporné povahové rysy a vady dřímou, dokud je někdo záměrně či nechtěně neprobudí ke zkázonosnému dílu.

Yehielu Dinurovi jsem dal za pravdu mnohokrát a jeho zákon jsem si měl možnost ověřit. Naposledy při četbě nacistické bible Mein Kampf. Její autor, taky Adolf, se v ní představuje jako vzor hrdinství, ušlechtilosti, čestného jednání a vlastenecké horlivosti, a když si k tomu přičtu jeho pověstnou lásku ke zvířatům, neboť se netajil oblibou ke psům a poté, co na jatkách uviděl zabíjet tele, odmítl jíst maso a stal se zapřísahlým vegetariánem, nikdy bych nevěřil, že tentýž milovník zvířat byl nositelem smrtonosné zkázy pro polovinu Evropy. Poznat a přijmout tvrzení, že v jádru jsme všichni stejní lidé, znamená sebekriticky připustit, že bychom měli být v budoucnu o mnoho lepší, a proto je nevyhnutelné na sobě usilovně pracovat, a to je druhá strana rovnice Dinurova zákona, přátelé jednoho lidského rodu.

Jan Schwarz

(z knihy Tajemné dveře do domu Bible, vyd. Beta books, nakladatelství Alfa r. 2010)

Plevel

Svévolníci bují jako plevel, všichni pachatelé ničemností rozkvétají, aby byli navždy vyhlazeni.

Ž 92,8

Možná, že jste si všimli, že letos bylo celkem dost velké sucho. Jindy zelená tráva zežloutla, úroda přišla o měsíc dříve a hlavně vedro, vedro a vedro. Co naplat. Takový už je život. Jednou moc prší a jindy zase neprší, spokojeni jsme málokdy, Bohu vděční býváme ještě méně, snad proto, že hypermarkety jsou stále plné! Kdekdo se nad tím možná ani nepozastaví. Nicméně, osobně se zamýšlím nad takovou malou zvláštností. Všimli jste si, že za každého počasí, ať jsou chladné deštivé dny nebo horké tropy, plevel roste zvesela dál. Až se zdá, že se plevelu daří za každých okolností. Ovšem, zkuste nezalít rajčata či muškáty za okny, zanedbejte záhonek. Výsledek se jistě brzy dostaví. Naopak pokuste se plevel vytrhat, vykopat či jinak zničit. Trvale se vám to nejspíše nepodaří.

Apoštol Matouš k tématu říká: „Přišli sluhové toho hospodáře a řekli mu: ‚Pane, cožpak jsi nezasel na svém poli dobré semeno? Kde se vzal plevel?‘“ (Mt 13,27) Na jiném místě Bible nacházíme odpověď: „Nasel ho tam nepřítel.“ (Mt 13,25).

Přirovnáme-li věřící k dobré úrodě a svévolníky k pleveli (Mt 13,27), budeme možná na rozpacích. Vždyť koukole mezi pšenicí je vždy méně než obilniny samotné. V Čechách se nám možná zdá, že plevelu tu máme celý lán a jen tu a tam se objeví nějaký malý shluk klásků, které zasel Pán. Ptám se: „Stali jsme se duchovním úhorem? Ležíme snad ladem?“

Co však udělá hospodář s polem, které mu nic nenese. Zapálí jej a zničí? Kdepak. Zvykem bývá pole zorat a zasít znovu. Že spolu s tím zanikne něco staré, aby nové mohlo vzkvést, to je jisté. Ale tak už to bývá. Hospodin má všechno ve svých rukou. Slunce i vláhu, úrodu i nedostatek, prosperitu stejně jako strádání.

Bůh však vlastní především svoji duchovní vinici představující pro nás celý svět. Vězme, že jen on určí, kolik se urodí spasených duší. Není to na nás. My jsme jen jeho prostí dělníci čekající na svoji odměnu v nebesích. Bůh vám žehnej.

Ivo Kraus

Lež mívá sice krátké nohy, ale někdy až nebezpečně dlouhé ruce a ke svým nohám bývá lhostejná.

* * *

Netrpělivost je jediným a hlavním lidským hříchem.

Edvard Beneš (28. 5. 1884 – 3. 9. 1948)

Oběti předcházejí vítězství

Tento malý medailonek je vzpomínkou na občana masarykovské Československé republiky, vlastence a příslušníka 2. odboje bratra Miloše Balcara. Narodil se dne 4. prosince 1909 v evangelické rodině v Horní Čermné u Lanškrouna ve východních Čechách. Tam rodiče vlastnili malé hospodářství. Po povinné školní docházce se vyučil obuvníkem. V letech 1929 až 1931 prodělal vojenskou základní službu u hraničářského praporu a dále pak působil v činné službě jako dělesloužící. Tehdy prodělal zpravodajský kurz a získané vědomosti využil plně v odbojové činnosti.

Rád pracoval s mládeží, a proto na doporučení absolvoval v Olomouci v letech 1933 až 1936 Misijní evangelickou školu, po jejímž úspěšném dokončení byl Synodní radou ČCE poslán do kladenského sboru, kde byl po praktické zkoušce zvolen 27. června 1938 staršovstvem diákonem. Vyučoval náboženství ve školách, vedl nedělní školu a Sdružení mládeže, vypomáhal v duchovní správě. Po složení další zkoušky 12. června 1939 nabyl práva pomocného učitele.

Jako hraničář prodělal mobilizaci československé branné moci. Po obsazení zbytku republiky Němci dne 15. března 1939 vznikla na Kladně aktivní odbojářská organizace, která zpravodajsky pracovala pro Sovětský svaz. Miloš Balcar se do její aktivity plně zapojil pod krycím jménem Jiří. Činnost se týkala především válečné výroby v kladenském Poldovce, kdy byly prostřednictvím mrtvých schránek předávány informace hlavně o výrobě pancířů a to včetně vzorků či výrobní dokumentace nebo klikových hřídelí pro letecké motory v Junkersových závodech.

Žel, do skupiny se dostal agent gestapa Bednář a odbojáři byli postupně pozatýkáni. Bratr Miloš Balcar byl zatčen 11. března 1941. Z kladenských odbojářů – vlastenců – bylo Volkgerichtem (Lidovým soudem) 58 odsouzeno k trestu nejvyššímu. Za Miloše Balcara prosil synodní senior německé úřady o milost. Marně.

Život Miloše Balcara vyhasl německou rukou před 75 lety dne 8. září 1943 ve 4 hodiny 55 minut v Berlíně – Plötzensee. Zemřel, abychom my mohli žít. Čest jeho světlé památce a nezapomínejme.

Oldřich Gregar

Jestřáb kontra hrdlička?

Věc uprchlíků a migrantů obchází Evropou. Každý se na něco rozpomene. Vyjádření politiků, komentátorů. Náš premiér v Itálii a na Maltě. Vyslovil se pro pomoc těmto zemím při ochraně jejich vnějších hranic. Z projevu v médiích není plně jasné, zda je proti přijetí byť jednoho migranta, či uprchlíka. Což může být rozdíl. A právě to odlišení bylo mj. pozoruhodné ve vyjádřeních Tomáše Halíka a Jiřího Hanáka v Lidových novinách 14. srpna: **Byl jsem uprchlík a neujali jste se mne, Tomáš Halík; Keystonští strážníci, Jiří Hanák.**

V jednom se shodli. Deklarovat nepřijetí jediného uprchlíka je nehorázné. Slovy prvního z nich „Nepřijmout žádného azylanta je nemravné, pošetilé, hloupé...“ Slovy druhého: „Je třeba smazat obraz Česka, který světu reprezentoval ministr vnitra Chovanec. Ten jako Vašek na kopce hnoje práskal bičem s pokřikem, že za jeho ministrování ani jeden uprchlík se v Česku neobjeví.“ Halík a Hanák nepůsobí jako jestřáb kontra hrdlička. Avšak zdá se, že jejich přístup k problému i jejich sdělení má odlišené zarámování, zacílení i východiska.

Halíkův text je v podstatě kázáním z neděle 29. července. Je přístupné na internetu. Navzdory síti sítí, v první řadě, určeno pro farnost, již slouží. Jedná se o bohoslužbu, při níž římskokatolíti účastníci jsou vždy soustředěni na přijímání eucharistie. Těžištěm zájmu je ovšem také biblický text a jeho zvěstování. Na základě evangelijního textu o syčení zástupů položil téma kázání: umět se dělit. Toho se dostalo přítomným v bohaté míře a určitě nikdo na jeho středobod nezapomněl: Jsme lidé, pomozte jim! Halík ve svém argumentu vychází až fundamentálně z evangelijních citátů. Starý zákon, evangelia, Ježíš řekl! A civilněji: „Pomůžeme jim, protože jsme lidské bytosti, nikoliv sobecké bestie s kamenným srdcem.“ Odmítne, že by byl naivním sluníčkářem, nebo vítáčem! A dále ilustruje potřebou jasné prezentace problému od činitelů církve a kněžstva: „Už dnes mnozí lidé ve státě i církvi selhávají“. Dává za příklad konzervativní Poláky, kteří se postavili jednoznačně za papeže Františka. Dojde i na klimatické změny, nedostatek vody a současnou migraci, jen jako předebru toho, co přijde... Dalo by se říci: dnešní apokalyptická vize.

V čem se lišil přístup Jiřího Hanáka? Předně nepsal kázání. Svůj text neuvedl předpoklady mravnosti. Etickými, ani náboženskými postuláty. Byl jen rozhořčen nehorázností ministra, který nám to zavařil prohlášením, že „ani jeden uprchlík se v Česku neobjeví.“ Přitom je přesvědčen, že „v souboji měkkého srdce a racionality nesmí racionalita vyjít na psí třicíteček.“ Také uvádí více konkrétních případů a ožehavých událostí ze současnosti a politických zádrhelů. Vyhraní jasně požadavek nároku na azyl. Odliší kdo je migrant a kdo nárok nemá. Uprchlíky bychom dle něj měli přijímat, „samozřejmě po důkladném prověření.“ A dále se shodne, že „migrace bude pokračovat dlouhá léta. A hloupá je představa, že nás se nedotkne.“ Vyžaduje jasné odlišení migranta od azylanta: „Uprchlík právo na azyl má, žádné migrantské právo ale neexistuje“. Zle se ho dotýkají fašizoidní a nacionalistické strany, či seskupení u nás, v Německu a Maďarsku. Ostatně již ve zmíněném Švýcarsku mne překvapil počet cizinců přítomných v konfedera-

Sto let ČCE – pohled zvenčí

Tento článek bych nenapsal, kdybych k tomu nebyl vyzván přímo lidmi z Českobratrské církve evangelické. Hned po pádu komunistické vlády jsem totiž s drtivou většinou tehdejšího holešovického sboru tuto denominaci opustil. Domnívám se ale, že netrpím syndromem nevyrovnání se s původní denominací. (Tento syndrom je poměrně častý. Pokud někdo opustí třeba katolickou církev, bývá z něj někdy zarytý antikatólík. Pokud někdo opustí charismatický sbor, může se z něj stát zarytý anticharismatický.)

Pochopitelně nemohu psát mnoho o atmosféře v ČCE před druhou světovou válkou. Něco jsem sice věděl od vyprávění pamětníků, ale mé dojmy jsou velmi kusé. Jsem ročník 1949, a tak jsem mohl ČCE zakoušet a pozorovat jen po druhé polovině minulého století.

Mohu zmínit několik věcí, kterých jsem si na ČCE vážil a kterých si s odstupem času vážím ještě více. Je to zejména důraz na studium Písma v původních jazycích. Zvláště jsem to ocenil během delšího pobytu v USA v roce 1992. Pobývali jsme ve více pastorských rodinách. Všude měli Bibli v mnoha anglických překladech. V evangelikálních a charismatických kruzích jsem ale vlastně nenarazil na jediného pastora, který by dokázal číst Bibli hebrejsky a řecky. Překlady byly různé úrovně, od velmi dobrých po mizerné. Američtí křesťané mají rovněž k dispozici

celou řadu skvělých (i méně skvělých) pomůcek. My jsme si museli v dobách komunismu vystačit s Biblickým slovníkem Adolfa Novotného (mimochodem – jde o vynikající dílo) a úžasnou konkordancí, jež vycházela sešitově a která geniálním způsobem pomáhala dekódovat hebrejský a řecký text. Neexistence oněch zmiňovaných pomůcek nutila biblisty jít do původních jazyků a do textu samotného, čímž se vyhnuli často nesmyslným tvrzením a různým etymologizacím, jichž se někdy američtí kazatelé dopouštějí.

Dále zmíním něco, co s křesťanstvím bytostně nesouvisí, nicméně co považuji za velmi cenné přinejmenším z hlediska občanského, ne-li náboženského.

Evangelická církev – přes silný tlak komunistického režimu – zachovala na svých konventech a synodách podstatné rysy anglosaského parlamentarismu. Z hlediska křesťanského nemuselo jít vždy o výhru, nicméně být na synodu bylo něco jako zjevení. V státních „volbách“ bylo vše jasné předem a vítěz bral 99 procent. Na evangelických synodách ani náhodou. Synodní senior nebo například seniorátní kurátor mohli být zvoleni třeba většinou dvou nebo tří hlasů. Demokracie je z devadesáti procent procedura, a tato procedura byla zachovávána – byť státní správa někdy nedovolila kandidovat těm nejzajímavějším. Jsem za tuto zkušenost vděčný. Přestože i

v ČCE byla spousta agentů StB, vedení sice často podléhalo tlaku, nicméně nikdy nebylo tak trapně kolaborantské, jak tomu bylo v některých evangelikálních církvích. Nyní pár slov k našemu odchodu z ČCE. Nebudu zde popisovat či obhajovat důvody. V průběhu let jsem ale dospěl k závěru, že to byl nejin-teligentnější rozchod, k jakému na české protestantské scéně za mého života došlo. A vlastně i za to jsem evangelické církvi vděčný. Nechtěli jsme odejít s prasknutím dveří, a proto jsme požádali o požehnání na naši další cestu. To nám bylo nejprve ústně odepřeno, ale pak písemně doručeno – k našemu překvapení a k naší radosti. Vždyť ještě o pár let později docházelo při některých rozchodech na pěstní souboje, o vzájemném proklínání ani nemluvě. Nechci vše přehnaně idealizovat. Domnívám se, že k inteligentnímu a smysluplnému dialogu mezi ČCE a evangelikalismem dosud nedošlo, a nemyslím si, že by to byla vina evangelikálů. Mám ovšem radost z toho, že jsou místa, kde je spolupráce mezi ČCE a Křesťanskými společenstvími možná a plodná a kde se občas konají i společné bohoslužby. Modlím se pravidelně za některé jednotlivce v ČCE i za tuto denominaci jako celek. Jsem vděčný za to pozitivní, co během svých sto let existence přinesla.

16. srpna 2018

Dan Drápal

70 let SRC

23. srpna připomnělo ekumenické shromáždění v amsterodamském „Novém kostele“ založení Světové rady církví v roce 1948. Tehdy se podařilo sjednotit hnutí „Praktické křesťanství“ a „Učení a církevní zřízení“ a v roce 1960 se připojila i Mezinárodní misijní rada. SRC sleduje také ochranu životního prostředí. Zpočátku měla 147 členských církví, dnes jich je přes 350: anglikáni, evangelíci, pravoslavní a starokatolíci. (Z ČR jsou členkami čtyři církve. (Římskokatolická církev členkou není, ale aktivně spolupracuje v řadě oblastí.) Papežové Pavel VI., Jan Pavel II. a František svými návštěvami v ženevském ústředí vyjadřili podporu ekumenickému hnutí osobně. (Letos římskokatolickou delegaci vedl biskup Gerad de Kortess.)

SRC má trojiční bázi, podporuje vzájemné poznávání, sblížování a spolupráci. V čele ústředního výboru stojí Olav Fykse Tveit z Norska a Agnes Nabuomová z Keni. „Máme příležitost uvědomit si výzvy, kterým mají církve ve vzájemném přátelství odpovídat na Boží volání po jednotě, misi, spravedlnosti a míru.“

Bohuslav Vík

EVANGELICKÝ TÝDENÍK - KOSTNICKÉ JISKRY
Vydává Kostnická jednota
Redakce a administrace v Praze 2,
Ječná 19, PSČ 120 00, tel.: 224 919 607,
e-mail: ET.KJ@worldonline.cz
www.evangelickytydenik.cz
Celoroční předplatné 481 Kč, jednotlivé číslo 13 Kč. Č.ú.: 228961190/0300
Redaktorka: Helena Bastlová
Uveřejněné příspěvky nemusí vždy vyjadřovat stanoviska vydavatelů.
Nevyžádané materiály redakce nevrací, ani neuschovává.
Tiskne: Grafotechna plus, s. r. o.
Lýskova 1594/33, 155 00 Praha 13
Distribuci provádí:
* Pro jednotlivce: Česká pošta, s.p.
bezplatná infolinka 800 300 302
adresa pro písemný styk:
Česká pošta oddělení periodického tisku
Olšanská 9, 130 00 Praha 3
e-mail: postabo.prstc@post.cz
*Hromadné zásilky: ADLEX s.r.o.
Xaveriova 1888/45, 150 00 Praha 5
tel.: 251566451; 234139373; 603716570
Fax: 251566451, e-mail: adlex@adlex.cz
Registrační číslo MK ČR: E 365
ISSN 0139-505X

Jan Kašper